Q&A OM AFFALD

Indhold

1. VIDEN 2
AFFALD 2
DET HAR VI FUNDET 3
2. AFFALD I NATUREN: ET PROBLEM 3
Mikroplast 4
Cigaretskod 4
Engangsmundbind 6
Tyggegummi 7
Dåser 7
HENKASTET AFFALD ER EN SPILDT RESSOURCE 8
3. AFFALD I NATUREN: HÅNDTERING 8
DANSKERNE BLIVER MERE BEVIDSTE 8
KOMMUNER GØR EN INDSATS 9
SKRALDESPANDE I DET OFFENTLIGE RUM 9
PANT PÅ FLERE TING ER EN GOD IDÉ 9
PRODUCENTANSVAR FRA 2025 9
4. AFFALD GENERELT: HÅNDTERING 10
VI SKAL GENBRUGE OG GENANVENDE MERE OG BRÆNDE MINDRE 10
DEN STORE UDFORDRING: PLASTIK 11
HVORDAN FÅR VI EN BEDRE PLAST-HÅNDTERING? 11
HVILKEN SLAGS AFFALD LIGGER PÅ STRANDEN? 14
HVAD SKAL VI GØRE? 15
5. AFFALD OG VERDENSMÅLENE 15
6. CIRKULÆR ØKONOMI 15
Vi skal omstille Danmark til en cirkulær økonomi 16
Vi skal væk fra brug-og-smid-væk 16
Hvad skal der til for at være en cirkulær økonomi? 16
RETHINK: Nye måder 17
REDUCE: Mindre affald 17
REUSE: Genbrug 18
Undgå at genbruge uønsket kemi 18
RECYCLE: Genanvend 18

Q&A OM AFFALD

Genanvendt med samme værdi 18
Udfordringer ved genanvendelse 19
Danmarks Naturfredningsforening mener om cirkulær økonomi 19
7. NEDBRYDNINGSTIDER 19
8. HVAD KAN DU GØRE / GODE RÅD 20
KULTURÆNDRING 20

1. VIDEN

AFFALD

- **Ren natur vigtig for danskerne**. 95 % af danskerne mener, at en ren natur er vigtig (Hold Danmark Rent, 2016)

- **Affaldet er der, hvor vi færdes**: Boligområder er renest for affald, mens de mest befærdede offentlige områder er hårdest ramt – indkøbsområder, bymidten, grøfter ved veje (Hold Danmark Rent, 2016)

- **Affald i naturen er en stor gene**: Andres affald i naturen er den største gene for danskere i naturen. Affald overstiger markant alle andre potentielle gener som fx løse hunde el. mountainbikes (Friluftsrådet, 2014)

- **Danskernes affaldsrekord**: Intet andet folkefærd i Europa smider så meget affald ud som danskerne. Hele 781 kilo skrald pr. dansker blev det til i 2017, hvilket er 294 kilo mere end EU-gennemsnittet og 33 kilo mere end nordmændene på andenpladsen, viser nye tal (Eurostat). *Bemærk dog, at man tæller affald forskelligt i Europa, hvorfor disse tal maksimalt kan bruges som indikation.*

- **Penge i plastik**? Danmark producerer 340.000 tons plastikaffald om året. Det svarer til 60 kg pr dansker. Derfor skal Danmark blive endnu bedre til at undgå, genbruge og genanvende plast i stedet for at lave nyt – ud over et renere miljø og klima, er der også en økonomisk gevinst heri - ifølge Innovationsfonden er der et potentiale på mindst 1,6 mia. kr. om året i 100 % genanvendelse af plastik (Innovationsfonden). Der er nemlig et stort marked for genanvendt plast.

Q&A OM AFFALD

DET HAR VI FUNDET

- 2020: 53.000 kilo affald / 32.500 dåser (40% med pant / 60% uden pant) / 3.300 mundbind
- 2019: 156.000 kilo affald / 110.000 dåser / 1.500.000 skod
- 2018: 173.000 kilo affald / 102.000 dåser
- 2017: 155.000 kilo affald / 110.000 dåser
- 2016: 181.000 kilo affald / 138.000 dåser
- DÅSER: 2007 – 2017: 1,5 million dåser – 89 procent uden pant

2. AFFALD I NATUREN: ET PROBLEM

- Henkastet affald forringer naturoplevelser
- Henkastet affald er til skade for miljø og dyreliv
- Henkastet affald er en spildt ressource

HENKASTET AFFALD ØDELÆGGER NATUROPLEVELSER

Henkastet affald i naturen er en af de værste gener i naturen, hvis man spørger danskerne. Når danskerne ind imellem oplever gener i naturen er det ofte forbundet med andres henkastede affald. Desuden mener 79 procent af danskerne, at en ren natur fri for affald er et fælles ansvar. Det viser undersøgelser fra bl.a. Friluftsrådet (Danskernes brug af naturen, 2014). Man kan altså sige, at affald i naturen er med til at ødelægge naturoplevelsen.

HENKASTET AFFALD ER TIL SKADE FOR MILJØ- OG DYRELIV

På Affaldsindsamlingen finder vi mest papir, plast, glas og metal – og i 2020 også mundbind. Især **plast** har en konsekvens for naturen.

Q&A OM AFFALD

Mikroplast

Plast er et problem i miljøet, fordi det med tiden bliver til **mikroplast** som ophober sig i jorden og vandet. Plast i verdenshavene er et særligt stort problem – der bliver fundet plast i ekstremt mange havdyr. Mikroplast er så småt (alt under 5 mm), at det nemt bliver spist af bl.a. fugle og fisk. Når det bliver spist af et dyr, spiser dyret samtidig miljøfremmede stoffer – mikroplast er nemlig rigtig god til at 'suge'/binde de miljøfremmede stoffer til sig i en biofilm. Miljøfremmede stoffer kan være medvirkende til at dyret får fx færre unger/yngel, får øget dødelighed eller sygdomme. I dag ved vi også, at mikroplast ender i mennesker som sidste led af fødekæden. Det viser en østrigsk undersøgelse (Medizinische Universität Wien, 2018). Hvis plasten som et dyr spiser, er for stort til at komme videre fra maven ud i tarmen, ender plasten med at fylde mavesækken op, og dyret vil opleve ikke at kunne få nok mad i maven til at blive mæt og det vil formodentlig med tiden vil dø af sult og underernæring. Når plasten er i dyret, kan det frigive de miljøfremmede stoffer som det har 'suget til sig'. På den måde kan dyret blive negativt påvirket på flere måder.

Mikroplast kommer både fra udvaskning af mikroplastfibre fra fx tøj, men også fra afslidning fra dæk og sko, og fra nedbrydning af større stykker plast, til mindre stykker. For det mikroplast der kommer fra vores hjem fra fx vasketøj, bliver for en stor dels vedkomne fanget i spildevandsslammet på renseanlægget. Det er ca 80-90 % af mikroplasten der bliver fanget i slammet. Men ca. 80% af slammet bliver bragt ud på landbrugsjordene, for at tilbageføre næringsstoffer, men på den måde får man så også sendt mikroplast ud på markerne. Det kan I læse mere om her https://www.nejtilmikroplast.dk/

Plast, lige meget størrelsen, kan indeholde forskellige stoffer, der kan være giftige. For mikroplast der ender i havet, ser man, at der bliver lavet en biofilm på plastoverfladen, som 'suger' miljøfremmede stoffer til sig, og på den måde kan plasten være med til at føre giftige stoffer ind i organismen, hvor den så kan gøre skade på organismen. Det kan være, at dyret bliver dårligere til at finde føde, lægger færre æg, få færre overlevelsesdygtige yngel, blive mere modtagelig for sygdomme osv. Der er ikke lavet særlig mange undersøgelser på, hvilken påvirkning mikroplast har på mennesker, men det er heller ikke sundt for os, at få miljøfremmede stoffer ind i vores kroppe. Som organisme, er vi så store, at meget mikroplast vil kunne passere gennem os, og ikke kunne sidde fast i fx vores mavesæk. Men det er set hos andre organismer, at noget mikroplast, næsten på nanoplast størrelsen, der kan vandre henover tarmvæggene, og ind i organismen. Men det er ikke testet eller set hos mennesker. Biofilmen på plasten i havet, kan også transportere vira og bakterier rundt i verdenshavene, og måske til steder hvor de ikke har været tidligere. Det kan også have negative konsekvenser for de økosystemer som de kommer til.

Affald (især plast) er også problematisk for dyr på landjorden, som i visse tilfælde kan tro, at affaldet er mad. Andre skærer sig på det eller sidder fast i det. Dyr i havet kan også sidde fast i fx poser, gamle reb og fiskenet. Tabte fiskenet, kaldet spøgelsesnet, fortsætter med at 'fiske', og fanger både fisk og andre dyr, der så dør i nettet.

Cigaretskod

Cigaretskod er desuden skadeligt for vandmiljøet og dets liv og organismer. Skoddet er lavet af cellulose-acetat, der er en type plastik, der er svært nedbrydelig. Når filteret udsættes for sollys nedbrydes det til mindre plastikstykker –Skod afgiver desuden en række kedelige stoffer som bly, cadmium, nikotin og tjære.

Ifølge Hold Danmark Rent smides der dagligt flere end 8 millioner skod i det offentlige rum og naturen – der er sået tvivl om tallet, men vi taler under alle omstændigheder om flere millioner. Skod er ifølge Hold Danmark Rent det allermest hyppige affaldstype i Danmark og er samtidig den type affald, som danskerne er mest

irriterede over at støde på. Det hele stemmer ganske godt overens med vores indsamling, hvor vi altid finder ufattelige mængder cigaretskod.

I 2019 havde vi fokus på de ufatteligt mange cigaretskod, der ligger i naturen. Vi talte også selv skod på indsamlingen og fik i alt indberettet 1.500.000 skod – men mon ikke der blev fundet mange flere.

- **Flere mio. om dagen**: Organisationen Hold Danmark Rent har tidl. skønnet, at 8-9 mio. skod hver dag havner på gaden eller i naturen. Der er senere sået tvivl om tallets præcision, men man kan roligt sige, at der er tale om flere millioner om dagen.

- **Skod mest irriterende**: Ifølge danskerne er skod den absolut mest irriterende type henkastede affald (Hold Danmark Rent, 2016)

- **Skod et problem ifølge danskerne**: 9 ud af 10 danskere mener, at det er problematisk, at det flyder med skod i naturen – 71 procent mener, at der bør tages politisk initiativ til at ændre på problemet (Gallup for DN, 2018)

SKOD ØDELÆGGER NATUROPLEVELSER

Det umiddelbare problem med det henkastede cigaretskod er indlysende: Det **ødelægger vores naturoplevelser**, fordi de halve cigaretter flyder alle vegne *derude*. Vi ved, at henkastet affald i naturen er kilde til stor irritation for danskere,[1] mens vi samtidig er enige om, at det er uacceptabelt at smide cigaretskod i naturen.[2]

SKOD ER ET MILJØPROBLEM

Men der er også et knapt så indlysende problem med det henkastede cigaretskod: I filtret samles en række **giftstoffer, der udledes i miljøet**, når skoddet smides i naturen.[3] Giftstofferne kan fx være dødelige for levende organismer i vand – det viser flere studier.[4,5] Andre undersøgelser viser, at giftstofferne fra filtrene findes i en stor procentdel af amerikanske havfugle og andet marint liv.[6,7]

SKOD EN DEL AF MIKROPLAST-KATASTROFEN

Filtrene er desværre også en del af den **mikroplast-katastrofe**, som verden er blevet gjort opmærksom på i løbet af de sidste par år. Når cigaretfiltrene kommer i kontakt med vand og sollys, nedbrydes de nemlig til små stærke fragmenter – mikroplast. De små fragmenter suger miljøfremmede stoffer til sig, som de transporterer videre ud i miljøet – og ind i fødekæden hos de dyr der spiser mikroplasten. Vi ved stadig ikke rigtig noget, om hvilke effekter mikroplasten har på mennesker.

[1] http://www.flinkafnatur.dk/om-kampagnen/affald-i-naturen/
[2] https://www.holddanmarkrent.dk/files/Analyserapport_SKOD%20FINAL.pdf
[3] https://truthinitiative.org/news/tobacco-and-environment
[4] https://www.verywellmind.com/world-cigarette-litter-facts-that-will-shock-you-2824735
[5] Proctor, RN. (2011). Golden Holocaust: Origins of the Cigarette Catastrophe and the case for Abolition
[6] https://www.theguardian.com/sustainable-business/2015/jun/09/why-cigarette-butts-threaten-to-stub-out-marine-life
[7] https://www.nbcnews.com/news/us-news/plastic-straw-ban-cigarette-butts-are-single-greatest-source-ocean-n903661?cid=sm_npd_nn_tw_ma

Q&A OM AFFALD

HVILKE SKOD-LØSNINGER ER DER, OG HVOR STÅR DN?

- **FORBUD MOD FILTRE**
  En løsning på skodproblemet er at forbyde filtre. Det er filtrene, der ligger tilbage i naturen, når cigaretten er røget. Filtrene er nemlig lavet af plastik, og det forgår som bekendt ikke bare.

  Fjerner man filtrene helt fra cigaretter, så ender de ikke længere i naturen. Der vil imidlertid altid være en stump tilbage fra en cigaret med giftstoffer, som vil udledes i naturen – også selvom smøgen er uden filter. Al forskning viser, at filtre ikke er sundhedsforebyggende, selvom det var salgsargumentet i 70'erne. Det handler om komfort og om ikke at få tobak direkte i munden. Men filtret skærmer ikke mod hverken hjertekarsygdomme, cancer m.m.

  Kræftens Bekæmpelse og Radikale har førhen luftet idéen om et forbud mod filtre.

- **PANT PÅ FILTRE**
  Det er ligeledes før blevet nævnt som en løsning at indføre pant på skod – bl.a. af Kræftens Bekæmpelse. Den idé har Dansk Erhverv imidlertid skudt til hjørne som ikke gangbar.

  Pant har også den uheldige sideeffekt, at vi forudser, at mange børn vil samle skod for pant, hvad der vil betyde at børn kommer i tæt kontakt med giftholdige skod.

  Festivaler og andre har forsøgt sig med pantordning på skod – se fx her hvor man på Northside-festivalen har indført, at et ølkrus fyldt med cigaretskod giver en gratis øl, mens en tom cigaretpakke giver to kroner.

Engangsmundbind

I Danmarks Naturfredningsforening blev vi op til indsamlingen i september 2020 gjort opmærksomme på, at man flere steder i landet oplevede **engangsmundbind**, der lå og flød på gaden og i naturen.

Derfor valgte vi at sætte fokus på netop mundbind. For det er et stort problem for bl.a. naturen og miljøet, når mundbindene bliver smidt på jorden. På over halvdelen af vores indsamlinger, blev der fundet mundbind.

Målet var at gøre danskerne opmærksomme på, at mundbind – ligesom affald generelt – skal smides i skraldespanden, og at man tager det i lommen og smider det ud derhjemme, hvis skraldespanden er fyldt. Og derudover at opfordre til at flere vil gå over til at bruge stofmundbind, som kan vaskes og genbruges. DN ønsker bestemt ikke, at kravet om mundbind fjernes, for mundbind er nødvendige i en hverdag med corona, og man skal altid følge myndighedernes retningslinjer. Men vi vil gerne skubbe på for, at mundbindende bliver håndteret på en måde, så det ikke går ud over vores natur og miljø.

Det er på flere måder problematisk, når mundbind bliver smidt på jorden.

- Engangsmundbind er blandt andet lavet af plast, som med tiden bliver nedbrudt til mikroplast, der kan påvirke miljøet, dyrelivet og vores egen sundhed blandt andet gennem vores drikkevand. Faktisk er

engangsmundbind op til 450 år om at blive nedbrudt i naturen ifølge organisationen Waste Free Oceans.

- Der er også risiko for, at dyr kommer til at spise mundbindene eller sidde fast i dem. Hvis dyrene forveksler vores affald med mad, kan de dø af sult.
- Der er samtidig en sundhedsmæssig risiko, når mundbindende ligger på jorden, hvor fx små børn kan samle dem op og sutte på dem.
- I engangsmundbind findes der desuden et metalstykke. Metaller er meget skadelige for vores miljø, derfor bør man fjerne metalstykket, inden man smider mundbindet i skraldespanden.

Tyggegummi

"Det er kun et lille stykke tyggegummi, det er der ingen, der lægger mærke til," sådan tænker mange danskere tilsyneladende, når de går på gaden eller i naturen og gerne vil af med tyggegummiet. I hvert fald lander meget tyggegummi på gaden frem for i skraldespanden

Ifølge Hold Danmark Rent udgør tyggegummi 21 % af alt det affald, der havner på gader og stræder eller i naturen, og det er langt mest udbredt i bycentrum, mens det stort set ikke er kortlagt i landsbyer og i åbent land. Det er især ved stationer og stoppesteder, på gågader og omkring skoler og uddannelsesinstitutioner, at danskerne smider tyggegummi uden for skraldespandene.

Der er også en udgift forbundet med fjernelse af tyggegummi. Det koster ca. 10 kr at fjerne et stk tyggegumme fra gaden.

Derudover er der problemet, hvis fugle kommer til at spise det. Det kan sidde fast i deres næb, hvilket selvfølgelig kan have store konsekvenser.

Dåser

Der er pant på dåser i Danmark. Det gode ved det er, at dåserne kommer tilbage i systemet og bliver genanvendt til nye dåser - på den måde slipper vi for at udvinde nye råstoffer til produktion.

Og den gode historie fortsætter i Tyskland, for her er der nemlig også pant på dåser - på nær ved den dansk-tyske grænse. For lige præcis de dåser, som danskerne køber i grænsebutikkerne i Tyskland fritages for pant. Det er en ordning, som grænsebutikkerne har indført. Du skal bare udfylde en erklæring om, at du udfører varerne samme dag, ikke drikker dem i Tyskland og ikke leverer de tomme dåser tilbage til Tyskland.

Det betyder, at rigtig mange dåser uden pant hver dag kommer ind over grænsen til Danmark. Ifølge tal fra Miljøministeriet henter danskerne årligt i omegnen af 650 mio. pantfrie dåser over grænsen. Og da der ikke er pant på, havner mange af disse dåser i skraldespanden eller i naturen. Det anslås, at cirka 2 ud af 3 af de pantfrie dåser ikke afleveres i pantautomaten eller i metalfraktionen. På Danmarks Naturfredningsforenings årlige affaldsindsamling finder vi også rigtig mange pantfrie dåser fra Tyskland - faktisk udgør de mere end 60 procent af alle de dåser, vi finder derude.

Danmarks Naturfredningsforening mener, at pant er løsningen. Grænsebutikkerne bør ikke fritage grænsedåserne for pant. I Danmark leveres cirka 90 % af alle dåser og flasker med pant tilbage til genanvendelse.

HENKASTET AFFALD ER EN SPILDT RESSOURCE

Skrald hører ikke til i naturen, og det er vigtigt at det bliver samlet op og i videst mulig omfang sorteret til genbrug eller genanvendelseVi skal ikke se skrald som skrald, men som en **ressource** der skal bruges igen og igen. Og det er et problem hvis vores affald ender i naturen, både fordi de kan gøre skade på andre dyr, men også fordi det er et tab af ressourcer, som vi skal blive langt bedre til at genbruge/genanvende. Henkastet affald kunne i mange tilfælde være undgået, genbrugt eller genanvendt. Et eksempel som de fleste kender er **øl- og sodavandsdåser**, som er fremstillet af aluminium – disse kan smeltes ned og blive til nye dåser – det er genanvendelse. Derfor er det kontraproduktivt, når mange dåser hvert år ender i naturen i stedet for at blive afleveret i returautomaten. Et andet godt eksempel er **plastikflasker**, der også kan genanvendes til nye flasker. **Glasflasker** kan også genanvendes, og de kan endda også genbruges, og det sparer endnu mere energi. Andre **glas-** og **plastikemballager** kan også genbruges og genanvendes og skal derfor sorteres rigtig derhjemme i affaldssorteringen eller på genbrugsstationen og *ikke* smides i naturen. Hver gang vi undgår, genbruger eller genanvender noget, brænder vi ikke affald og sparer derfor CO_2 – og samtidig sparer vi jorden for at bruge nye råstoffer som fx olie. Det er vigtigt at vi ikke ser vores affald som affald, men som en ressource.

På Affaldsindsamlingen samler vi ind i naturen, men ressourcespørgsmålet skal også give genlyd i de danske hjem – det er nemlig vigtig at vi sorterer korrekt derhjemme og på genbrugsstationen og på den måde gør genanvendelse mulig. Jo mere emballage vi undgår, genbruger og genanvender jo mindre affald vil blive brændt samt skulle produceres påny. Det sparer råstoffer og energi.

3. AFFALD I NATUREN: HÅNDTERING

DANSKERNE BLIVER MERE BEVIDSTE

På Affaldsindsamlingen er det meget tydeligt at mærke, at danskerne går mere og mere op i en ren natur. Vi har flere deltagere, det er én ting, men vi oplever også, at folk vil være mere aktive resten af året end blot at deltage én gang. Vi oplever også, at virksomheder vil være med – både som partnere, men også blot som almindelige deltagere.

Men vi skal fortsætte kampen med at flytte folks bevidsthed, så de passer på naturen og ikke bruger den som skraldespand. Vi skal gøre det klart, at **plastik aldrig skal ende i nature, og at det *aldrig* forsvinder, det bliver bare til mindre og mindre stykker**.

Målet med indsamlingen er at gøre **Danmark til verdens første affaldsfri land!**

Q&A OM AFFALD

KOMMUNER GØR EN INDSATS

Kommunerne bruger en del ressourcer på at holde den kommunale natur ren. Det er naturligvis ærgerlige penge, der kunne bruges på meget andet end at rydde op efter borgerne.

SKRALDESPANDE I DET OFFENTLIGE RUM

Vi bliver ofte spurgt, om flere skraldespande er en god løsning – det kan det selvfølgelig være i visse tilfælde, hvis der virkelig mangler en. Men som udgangspunkt burde det ikke være nødvendigt at "bygge" mere i naturen for at holde den ren. Vi skal også tage os selv i nakken, og lade være med at skyde skylden fra vores 'tabte' skrald på manglende skraldespande – vi kan jo bare tage det med hjem. Hvor der for de flestes vedkomne også er bedre muligheder for at sortere det rigtigt, så det forhåbentlig kan genbruges/genanvendes igen. Desuden kan skraldespande have den negative effekt, at de avler mere skrald rundt om skraldespanden. Og det skal være skraldespande som fugle ikke kan sidde og pille affald op af. Vi skal blive bedre til at tage vores skrald med hjem, fx cigaretskod – både når vi er ude i naturen, men også når vi bevæger os rundt i byen eller bilen.

PANT PÅ FLERE TING ER EN GOD IDÉ

DN mener, at pant er godt. Vi ved, at hvis et produkt har værdi, så ender det ikke i naturen – se bare på dåser med pant, hvor langt størstedelen af dem vi finder er *uden* pant. Man kunne altså sagtens arbejde med at få pant på flere ting. Grundlæggende gør pant, at emballagen kommer retur til den ansvarlige producent – det er grundlaget for genbrug eller genanvendelse.

Pant på lattergaspatroner

Socialdemokratiet har tidligere stillet forslag om at få pant på lattergaspatroner – i den anledning sagde vi blot, at pant er en god idé.

PRODUCENTANSVAR FRA 2025

EU har besluttet, at virksomheder pålægges et **udvidet producentansvar** for emballage fra 2025. Det gør, at en virksomhed, der bringer en emballage på markedet i princippet er ansvarlig for, at emballagen ikke ender i naturen, men kommer tilbage til den ansvarlige producent.

DN støtter, at producenter tager ansvar for deres produkt, når forbrugeren er færdig med det. Det udvidede producentansvar kan være med til, at producenter **designer** deres produkter og emballager, så ressourcerne kan genanvendes, genbruges og fikses hvis de er i stykker. Og er deres produkt et produkt, der ofte ender i naturen skal de betale for oprydning – også selvom det måske er en forkert forbrugeradfærd der har gjort, at produktet er endt i naturen. Det kan måske virke urimeligt, men summa summarum er, at producenterne må designe produkter således, at de har en værdi efter endt brug, så de ikke smides i naturen eller i skraldespanden, men vender tilbage til producenten.

Q&A OM AFFALD

4. AFFALD GENERELT: HÅNDTERING

Intet andet folkefærd i Europa **smider så meget affald ud som danskerne**. Hele 781 kilo skrald per dansker blev det til i 2017, hvilket er 294 kilo mere end EU-gennemsnittet. Det viser tal fra Eurostat. Sammenligningen med et EU-gennemsnit skal vi dog passe på med at bruge –indrapporteringerne fra de forskellige EU-lande er ikke altid præcise. Sikkert er det dog, at danskere producerer enormt meget affald.

Eftersom vi har et så højt forbrug, bør vi også være dygtige til at affaldshåndtere korrekt – men vi har et godt stykke vej endnu. I dag er det desværre sådan, at vi i DK brænder meget af vores affald, fordi vi tidligere har investeret tungt i forbrændingsanlæg – det var måske en god beslutning engang, men ikke i dag. I dag skal vi undgå, genbruge og **genanvende**. Vi skal ikke brænde – det er den helt gale vej.

VI SKAL GENBRUGE OG GENANVENDE MERE OG BRÆNDE MINDRE

I DN ønsker vi **cirkulær økonomi**. Produkter skal ikke smides ud og brændes, men genbruges og genanvendes til nye produkter og dermed indgå i en *cirkel*. Når vi undlader at brænde, nedbringer vi vores CO_2-udslip, og når vi genanvender, sparer vi jorden for råstoffer. Genanvender vi fx brugt plast og efterfølgende fremstiller en kødbakke, så har vi fået en ny kødbakke uden at hive råolie ud af jorden.

Fra DNs synspunkt er det ikke nødvendigt, at selve genanvendelsen foregår herhjemme, den kan godt foregå ude i Europa, hvis det er nødvendigt for at skabe en vis volumen, men det skal naturligvis ske under ordnede miljømæssige forhold, og der skal være det nødvendige tilsyn og kontrol medprocessen.

Vi er i DK gode til at genanvende **metal** fordi det repræsenterer en værdi. Glas, papir og pap bliver ikke nødvendigtvis genanvendt og slet ikke genbrugt. Desuden er vi endnu ikke gode nok til at udnytte vores **madaffald** som udgør en meget stor del af danskernes skraldespand.

Plastikgenanvendelse: Vi brænder alt for meget plastik af i Danmark. Ser man eksempelvis på plastemballageaffaldet, så er det kun ca. 20 %, som bliver genanvendt. Resten går op i røg. Langt hovedparten af CO2-udledningen fra vores forbrændingsanlæg, kommer fra forbrænding af vores plastaffald. En central årsag hertil er, at plastprodukterne ikke er designet til genbrug eller genanvendelse, og det skal der laves om på. Forbrænding af 1 tons plastikaffald udlever ca. 2,8 tons CO2.

Politiks arbejder DN ud fra følgende overordnede ambitioner:

- Et mål om, at Danmark skal have en fuldt cirkulær økonomi i 2050, dermed også en udfasning af affaldsforbrænding senest i 2050.
- Presse på for at vi få ambitiøse kvantitative reduktions- og genbrugsmål.
- At producenterne i stigende grad får ansvaret for deres affald – både producentansvar og oprydningsansvar.
- At der i lighed med indførelse af en CO2 afgift også indføres afgifter på brug af naturens øvrige centrale ressourcer (herunder en stigning i råstofafgiften og øget afgift på affaldsforbrænding).

Q&A OM AFFALD

DEN STORE UDFORDRING: PLASTIK

Vores store udfordring er plastik – plastik udgør en stor del af vores affald i form af alverdens emballager. I dag bliver meget af plastikken brændt sammen med vores dagrenovation.

HVORDAN FÅR VI EN BEDRE PLAST-HÅNDTERING?

Vi skal mindske vores forbrug af plast, virksomheder skal blive bedre til at designe emballager til genbrug eller genanvendelse, og så skal borgere og kommuner blive bedre til at sortere affald.

Direktivkrav: Skærpede EU-mål for genanvendelse – og ny opgørelsesmetode

Genanvendelsen skal fremover måles som "reel genanvendelse" i stedet for "indsamlet til genanvendelse", hvilket gør det sværere at nå genanvendelsesmålene. Tallene for 2017 er behæftet med stor usikkerhed.

Affaldstype	Anslået reel genanvendelse i 2017	Genanvendelses-mål i 2025	Genanvendelses-mål i 2030
Al emballageaffald	64 %	65 %	70 %
Glasemballageaffald	82 %	70 %	75 %
Plastemballageaffald	20 %	50 %	55 %
Papir- og papemballageaffald	80 %	75 %	85 %
Jernemballageaffald	79 %	70 %	80 %
Aluminiumemballageaffald	79 %	50 %	60%
Træemballageaffald	79 %	25 %	30 %

Slide fra Miljøstyrelsen, præsentation om udvidet producentansvar, oktober 2020

1) MINDRE ÉNGANGSPLAST

Det bedste – og første led i processen mod mindre plastikaffald – er naturligvis er mindske brugen af plast, der hvor vi kan. Og helt forbyde engangsservice. Vi kommer nok fortsat til at bruge plastik i mobiltelefoner etc., men i løbet af en dag bruger vi rigtig meget engangsplast, som vi kunne have været foruden – fx sugerør, indkøbsposer, cigaretfiltre, emballage til agurker og tomater etc. Og en del engangsplastprodukter, herunder sugerør og engangsbestik bliver heldigvis snart forbudt (3. juli 2021) i henhold til EU's engangsplastdirektiv.

Vi skal blive bedre til: Undgå (refuse), genbrug (reuse) og genanvende (recycle) – i den ideelle verden, har vi mindst recycle, fordi vi har fokus på de andre, og derfor recycler mindre. Det er svært at undgå, at recycle på et eller andet tidspunkt ender i skraldespanden, fordi vi vil komme til at down-cycle vores affald. (Se også punkt 6: Cirkulær økonomi).

I EU har man vedtaget engangsplastdirektivet, som er et vigtigt skridt i den rigtige retning. Det adresserer de 10 plastprodukter, der oftest forekommer på de europæiske strande (samt fiskeredskaber). De ti produkter fremgår af illustrationen nedenfor:

Q&A OM AFFALD

Kilde: Baseret på JRC rapport.

Engangsplastdirektivet indeholder et forbud mod udvalgte engangsprodukter af plast, hvor der findes alternativer på markedet: vatpinde, bestik, tallerkener, sugerør, omrøringspinde, stænger til balloner, kopper, føde- og drikkevarebeholdere af ekspanderet polystyren og alle produkter fremstillet af oxo-nedbrydeligt plast. Forbuddet træder i kraft 3. juli 2021.

Derudover indeholder det andre tiltag, som skal nedbringe forbruget ift. engangsplastprodukter, herunder et producentansvar og oprydningsansvar for visse produkter blandt andet cigaretskodder og fiskeredskaber.

2) BEDRE DESIGN AF EMBALLAGER
Virksomheder skal **bruge emballager af plast, der kan genbruges og genanvendes**. Vi skal have en incitamentsstruktur, der gør det fornuftigt for virksomheder kun at bruge genanvendelig plastik til deres emballager. Det er meget afgørende, at den plast der sendes ud på markedet rent faktisk kommer fra genanvendt plast, mens det naturligvis også er afgørende, at plasten rent faktisk kan genanvendes.

Endnu bedre er det imidlertid, hvis virksomheder selv tager sine emballager tilbage og genbruger/genanvender dem og på den måde slet ikke involverer resten af systemet, men har sit eget loop. Det er fx det Carlsberg m.fl. gør gennem Dansk Retursystem. Det ville være fantastisk, hvis virksomheder der bruger plastikemballager ville gøre det samme.

EU-direktivet om udvidet producentansvar på emballage kommer fra 2025 til at skubbe på denne proces med at designe klogere emballager. Fra 2025 får producenterne ansvar for deres egne emballager i hele produktets levetid. Der bliver derfor dyrere at sende emballager på markedet, som ikke kan genbruges eller genanvendes. Det skal give virksomhederne incitament til at designe deres emballager, så de nemmere kan indgå i et cirkulært kredsløb.

3) ENSRETNING AF SORTERING I KOMMUNERNE
Danskerne vil meget gerne affaldssortere. Vi ved, at når borgerne får mulighed for det, så gør de det. I dag er der imidlertid en verden til forskel på mulighederne for sortering i kommunerne. Danmarks 98 kommuner har i alt cirka **14 forskellige sorteringsmodeller** – mange fraktioner i nogle kommuner og næsten ingen i andre. Fx

er det kun cirka halvdelen af kommunerne, der har en madaffalds-fraktion. Ligeledes er det ikke alle kommuner, der sorterer pap, plast etc. ude hos borgeren.

Men fra 1. juli 2021 skal vi til at sortere ens i alle landets kommuner, og vi skal til at sortere i 10 forskellige fraktioner. De ti fraktioner kan ses i modellen nedenfor, og det bliver obligatorisk af bruge de viste piktogrammer.

Kilde: Miljøstyrelsen

I DN bakker vi op om, at alle kommuner sorterer ens. På den måde kan vi **1) sætte en høj standard** i hele landet, så alle sorterer på en klog måde. Samtidig får vi **2) store homogene mængder** affald som kan genanvendes og give bedre vilkår for genanvendelses-virksomheder i Danmark og udland.

SELVE FRAKTIONERNE
Det vigtige ift. fraktionerne er, at vi holder dem i så rene fraktioner så muligt, og at vi skaber genanvendelsessystemer som sikre, at vi kan genanvende på højest mulige niveau. Fødevareplast skal således kunne blive til ny fødevareplast og ikke blot downcycles til gulvspande eller havemøbler. Hvis vi bliver ved med at downcycle produkterne, så opnår vi aldrig en fuld cirkulær økonomi.

Ift. madaffaldet, som udgør en meget stor del af vores affald (ca. 40% - på vægt), så er det oplagt at bruge det til fx biogas eller gødning.

4) DOKUMENTERBAR GENANVENDELSE
Vi vil have genanvendt vores affald, særligt med fokus på plastik – enten i DK eller i Europa. Hvor vi genanvender er ikke det vigtigste, det vigtigste er derimod, at vi kan dokumentere, at vores plastaffald rent faktisk genanvendes.

Q&A OM AFFALD

HVILKEN SLAGS AFFALD LIGGER PÅ STRANDEN?

Som alle andre steder i naturen, kan man finde alskens affald langs kysterne. Det der dominerer er dog **plastik**, og det er der en god grund til – vi producerer og forbruger rigtig meget plastik i hele verden samtidig med, at materialet er enormt holdbart. Den plastik der findes er i høj grad emballage og små plastikgenstande. Derudover findes der også en del **industriaffald** fra containerskibe og fiskeri på kysterne. Det kan fx være fiskenet, reb etc.

Affald ender i havet, enten ved at det bliver smidt direkte ud i havet, fx fra skibe og både, der enten taber det ved et uheld eller smider det overbord med vilje. Men der kommer også en masse fra land - det kan blive blæst der ud, eller komme med regnvandet fra åer/vandløb/floder og afløb. Der er fx mange der desværre smider deres cigaretskodder ned i afløbsristene, og når det så regner næste gang, så ender filteret ude i havet.

WWF STRANDUNDERSØGELSE[8]

I 2018 undersøgte WWF affaldet på strandene. Undersøgelsen fandt enorme mængder plastik, men også andre fraktioner. Man fandt bl.a. affald fra **USA**, **Sverige**, **Spanien**, **England** og **Polen**. Det man fandt mest af var bl.a. emballager til **slik**, **is** og **chips** etc. – samt plastik, der var nedbrudt til mindre stykker, så man ikke kunne identificere kilden.

INTERNATIONAL COASTAL CLEANUP[9]

På den internationale kystindsamling, der foregår på verdens kyster, er højdespringerne blandt fundene ting som **cigaretskod**, **mademballage**, **sugerør**, **plastikbestik**, **låg** etc. Små ting, der er brugt én gang og i en fart – og efterladt i naturen.

HVOR KOMMER AFFALDET PÅ KYSTEN FRA?

Affaldet, vi finder på stranden, kommer hovedsagligt fra tre kilder.

- **LAND (DANMARK)**
  Henkastet affald på land blæser ud på kysterne og havner på stranden og i havet.

- **SKIBE OG FISKERI**
  En del af det affald, der skyller ind på kysterne kommer fra erhvervsfiskeri, containerskibe etc. Fx handsker, fiskeudstyr som net og liner og fiskekasser

- **ANDRE LANDE**
  Andres landes henkastede affald kan havne på de danske kyster – lidt ligesom en flaskepost, der flyder med havstrømmen. Lande, der er dårlige til at håndtere affald, er selvsagt særligt problematiske: Mange lande har stadig lossepladser, hvor affald ligger åbent til at blive taget af vinden og ført ud i havet. Mange lande har ligeledes så dårlig affalds-infrastruktur, at affald får lov at henligge i gader uden at blive hentet på fast basis.

[8] https://d1qkbvpvihpfr5.cloudfront.net/downloads/plastik_rapport_wwf_2019_v2.pdf
[9] https://oceanconservancy.org/wp-content/uploads/2019/09/Final-2019-ICC-Report.pdf

I en del lande, smider man affaldet i vandløb og floder, der på den måde 'sørger for' at bære affaldet væk, og derved kan ende i havet.

HVAD SKAL VI GØRE?

Arbejdet med at nedbringe plastikaffald på kysterne er en ekstraordinær størrelse, da det ikke kun er affald fra Danmark der havner på kysterne problemet, men affald fra hele verden. Vi må derfor gøre hvad vi kan i Danmark, men vi skal også presse på internationalt i EU og FN.

Der er store projekter i gang, der vil prøve at indsamle affaldet der hvor det samles i verdenshavene, i de såkaldte gyres/strømhvirvler. Det er også en måde at indsamle det på, men det er dyrt og besværligt, og det er kun en meget lille andel af affaldet der ligger der, resten ligger på havbunden, er bundet i havisen, ligger i hele vandsøjlen eller inde i dyrene i havet.

5. AFFALD OG VERDENSMÅLENE

Verdensmålene er et fælles sprog og forståelse inden for en række parametre. Ved at læne os op ad Verdensmålene, kan vi sikre en effektiv styring af vores fælles naturressourcer. Umiddelbart arbejder Affaldsindsamlingen under disse mål:

#11: Bæredygtige byer og lokalsamfund

#12: Bæredygtigt forbrug og produktion

#17: Partnerskaber på tværs til fremme for bæredygtig udvikling

6. CIRKULÆR ØKONOMI

I dag har vi en lineær økonomi, hvor vi udvinder ressourcer fra jorden, producerer, distribuerer, forbruger og smider ud. I en cirkulær økonomi er ressourcerne i et kredsløb - affald findes ikke.

Mennesket er verdensmester i at bruge løs af jordens ressourcer. Vand, jord, metaller, olie, træ og mange, mange flere. Alle de produkter, vi forbruger, påvirker klimaet og miljøet, når de bliver produceret og smidt ud.

Dit bomuldtøj har krævet uoverskuelige mængder vand at producere, der er guld i din mobiltelefon, og den emballage, der beskytter dine fødevare, er også med til at påvirke klima og miljø negativt. Hvis det hele bare ender i en skraldespand og går op i røg på forbrændingen, så er jordens ressourcer spildt. Men omvendt, hvis ressourcerne kunne udnyttes i nye produkter, så ville virkeligheden være en helt anden.

Q&A OM AFFALD

Hvis menneskets forbrug skal påvirke jordens klima og vores miljø mindre, så skal vi omstille vores samfund. Og det er muligt.

Vi skal omstille Danmark til en cirkulær økonomi

Danmark skal omstille sig fra en lineær økonomi til en cirkulær økonomi. Cirkulær økonomi er en økonomi, hvor alle ressourcer er i kredsløb.

I stedet for fra vugge til grav, skal vi tænke fra vugge til vugge.

Det betyder, at intet smides ud og bliver til affald, fordi det kan genbruges eller genanvendes. F.eks. kan det repareres, så vi fortsat kan bruge det. Eller produktet kan genanvendes i en ny form - i et andet produkt.

I den ideelle cirkulære verden skal der ikke bruges nye ressourcer, fordi alle ressourcer forbliver i kredsløb.

Det betyder, at der i en cirkulær økonomi ikke slipper affald og forurening ud i naturen.

Vi skal væk fra brug-og-smid-væk

Skal vi i Danmark have en cirkulær økonomi til glæde for klima, natur og miljø, så kræver det, at vi ændrer på den måde, vi i dag producerer og forbruger på.

Først og fremmest kræver implementeringen af den cirkulære tankegang et paradigmeskifte.

Vi skal væk fra den traditionelle tilgang. Væk fra brug-og-smid-væk-kulturen. Væk fra den lineære økonomi, der producerer tonsvis af affald, fordi produkter ikke indgår i et kredsløb, hvor de kan genbruges og genanvendes, men omvendt bliver skrottet.

Hvad skal der til for at være en cirkulær økonomi?

1. Produkter designes til at holde længere

- Produkter skal designes, så de er holdbare. På den måde skal de ikke skiftes ud, og dermed skal der produceres mindre nyt.
- Produkter skal designes, så det er muligt at reparere dem.
- Produkter skal designes, så de kan genbruges flere gange.
- Produkter skal designes, så de ultimativt kan genanvendes som en ny ressourcer i nye produkter.

2. Nye forretningsmodeller: Vi deler, lejer og låner

- Vi skal deles om ressourcerne fremfor at eje dem.
- Vi skal leje og låne flere produkter fremfor at eje dem.

- Vi skal bruge brugte ting, så vi ikke belaster klima og miljø ved at forbruge nyt.

3. En cirkulær tankegang: Rethink, Reduce, Reuse & Recycle

- Vi retænker: Vi skal ikke eje, men vi skal dele, leje og låne.
- Vi reducerer vores forbrug.
- Vi genbruger produkter mange gange.
- Vi genanvender ressourcerne til nye produkter.

RETHINK: Nye måder

Cirkulær økonomi handler om at genbruge og genanvende ressourcer. Men vi skal tænke vores forbrug og forbrugsmønstre grundlæggende om, hvis det skal kunne lade sig gøre.

Det kan ikke retfærdiggøres - i et cirkulært perspektiv - at vi forbruger for derefter at smide væk. Et opgør med brug og smid væk-kulturen, og et opgør med behovet for at eje produkter, er helt centralt.

Vi skal vænne os til at leje ydelser og produkter, præcist ligesom vi i dag bruger streamingtjenester som Netflix og Spotify til at se film og høre musik istedet for at købe film og CD'er. En fremtid, hvor virksomheder leaser kontorudstyr, og hvor vi som private leaser vores tøj.

Men det er ikke kun os, som privatpersoner, der skal retænke. Det er i høj grad ude hos virksomhederne, at der skal tænkes på ny og udvikles nye forretningsmodeller, der matcher den cirkulære økonomi.

De virksomheder, der får succes i fremtiden, er bl.a. dem, der designer deres produkter i en så god kvalitet, at de vil tage dem tilbage igen, når forbrugeren er færdig med dem.

REDUCE: Mindre affald

Danskerne er det folkefærd i Europa, der smider mest affald ud. Hele 781 kilo skrald per dansker blev det til i 2017, hvilket er 294 kilo mere end EU-gennemsnittet og 33 kilo mere end nordmændende, der indtager andenpladsen. Det viser tal fra Eurostat.

På verdensplan indtager Danmark en 18. plads på listen over lande, der forbruger mest. Og hvis hele jordens befolkning gjorde det samme, ville det kræve 3,6 jordkloder at producere nok til at mætte forbruget.

For at opnå et bæredygtig samfund, hvor vi cirkulerer ressourcerne istedet for at skabe tonsvis af affald, skal vi reducere vores forbrug.

Q&A OM AFFALD

REUSE: Genbrug

Genbrug er populært som aldrig før. Og det er en god forretning at genbruge. Når vi giver eller sælger brugte ting videre til genbrug, så giver vi ressourcerne et længere liv. Derudover sparer vi de ressourcer, der ellers ville være gået til at producere noget nyt.

Undgå at genbruge uønsket kemi

En vigtig forudsætning for at genbruge et produkt er, at produktet ikke indeholder uønsket kemi. Er det f.eks. legetøj, der er produceret i en tid, hvor det var i orden at komme et blødgørende middel som ftalater i? I så fald er det uønsket at genbruge, da nogle typer af ftalater har vist sig at skade menneskers forplantningsevne og være hormonforstyrrende.

Et andet eksempel er træ til udendørsbrug, der er behandlet med kemi for at kunne modstå fugt. Det vil ikke være en god idé at genbruge sådant træ til et indendørs møbel.

RECYCLE: Genanvend

Når et produkt ikke kan genbruges mere, så skal de elementer, som produktet består af, bruges til at lave nye produkter.

Det skal med andre ord sendes til ***genanvendelse***.

Som forbruger bidrager du til, at produkter bliver genanvendt, når du sorterer dit affald hjemme og/eller på genbrugsstationen.

Genanvendt med samme værdi

Men genanvendelse er ikke bare genanvendelse i den cirkulære økonomi. For hvis vi virkelig skal reducere vores forbrug af jordens ressourcer, *så skal et produkt helst genanvendes til et produkt, der er på samme niveau i værdikæden*.

Det betyder, at fødevareemballage helst skal blive til ny fødevareemballage, tøj til nyt tøj osv.

Hvis eksempelvis fødevareemballage af plast bliver smeltet om og kommer til at indgå i en havebænk eller et skraldespand, så bliver den plast aldrig til ny fødevareemballage. I det tilfælde, hvor ressourcen genanvendes på et lavere niveau i værdikæden, taler man om ”down cykles”.

I cirkulær økonomi skal ressourcen, i ovenstående eksempel plast, altså helst bibeholde sin værdi.

Udfordringer ved genanvendelse

En udfordring ved genanvendelse er, at vi endnu ikke har den nødvendig teknologi til at sikre, at alt kan blive genanvendt.

Derudover er alt for mange produkter ikke designet til at kunne genanvendes. Der skal altså også en anden tilgang til selve produktdesign, hvis vi skal genanvende mere.

Danmarks Naturfredningsforening mener om cirkulær økonomi

Det skal være nemmest og billigst at handle bæredygtigt både for borgerne og for industrien. Dette vil kræve en total gentænkning af vores skatter og afgifter.

Det er nødvendigt, at der her bliver set på både klimaskatter samt afgifter på brug af jomfruelige ressourcer. Skatte- og afgiftsystemet bør være indrettet, så det er forureneren, der betaler.

7. NEDBRYDNINGSTIDER

Tonsvis af affald havner hvert år i naturen, her kan du få et overblik over, hvor længe der faktisk går, før naturen har nedbrudt dit affald.

Se mere om nedbrydningstider her

Madrester: To til otte uger
Organisk materiale som eksempelvis banenskræl og æbleskrog er to til otte uger om at blive nedbrudt.

Cigaretskod: Et-fem år
Det tager cirka et–fem år, før et cigaretskod bliver nedbrudt til mikroplast. Cigaretfilteret er lavet af plasttypen plastcelluloseacetat, en ikke-biologisk nedbrydelig plast, der bliver til mikroplast. Det er imidlertid ikke kun plastcelluloseacetatet, der er skadeligt. Giftige kemikalier og restprodukter fra tobakken lagres i skoddet, hvorefter de udledes i vores vandmiljøer og natur.

Tyggegummi: Fra fem år til aldrig
Nogle mener, ar det tager fem år, andre siger 20 til 25 år at nedbryde tyggegummi, mens den britiske fødevarestyrelse siger, at tyggegummi slet ikke er biologisk nedbrydeligt.

Ispinde: Op til 10 år
Grunden til at ispinde kan ligge så længe er, at de er overfladebehandlede, så isen ikke går i træet.

Metalkapsler: Op til 100 år
Metal er flere hundrede år om at blive nedbrudt, og der er ikke nogen viden om, hvor lang tid plastikskiven i kapslen er om at forgå.

Plastikposer: Uvist
Det tager cirka 10-20 år for plastikposer at blive nedbrudt til mikroplast. Der findes endnu ikke viden om, hvorvidt mikroplast forsvinder fra naturen.

Plastikflasker: 400 til 1000 år
Plastflasker består af plasttypen polyethylene terephthalate (PET), som ikke er biologisk nedbrydelig. Ifølge Plastic Change er nedbrydningstiden på en plastflaske 400 år, mens Hold Sverige Rent estimerer, at det kan tage op til 450-1000 år.

Aluminiumsdåser: Op til 500 år
Nedbrydningstiden for metal i form af aluminiumsdåser estimeres til at være op mod 500 år. Heldigvis har aluminiumsdåser en høj genanvendelsesprocent, og Dansk Retursystem kan lave 9 nye dåser ud af 10 pantede dåser.

Glas og flasker: Op til 1.000.000 år
Glas er så holdbart et materiale, at det skønnes at nedbrydningstiden er en million år.

Mundbind: Op til 450 år
Ifølge Waste Free Oceans er engangsmundbindene op til 450 år om at blive nedbrudt i naturen.

8. HVAD KAN DU GØRE / GODE RÅD

Vi skal mindske brugen af emballager og små plastikting både i industrien og som forbruger. Hvis det ikke er nødvendigt, så lad være. Jo mindre plast, der sendes ud i samfundet, jo mindre plast ender i naturen og på kysterne.

- **Indkøbsposen** er lige til højrebenet – hav altid en pose i din taske/bil, så du har noget du kan bruge igen og igen, og ikke skal købe en ny pose hver gang du køber ind.
- Hav din **drikkedunk** med på farten, så du kan tappe drikkevand til din tur og dermed undgå købevand og kopper.
- Hav din egen **kaffekop** med på farten, så du kan få den fyldt op.

KULTURÆNDRING

På Affaldsindsamlingen har vi gennem en årrække sat fokus på henkastet affald. Vi har søgt at skabe en kulturændring, hvad angår at smide affald i naturen. Flere og flere viser interesse for indsamlingen og for at samle affald, bl.a. skod og dåser. Vi bliver ved med at presse på for at folk behandler naturen bedre – det gør vi sammen med resten af danskerne, der hvert år deltager på Affaldsindsamlingen.

Q&A OM AFFALD

Imens vi i mange år har peget på affaldsproblemet, er det som om, at der i dag virkelig er medvind. Danskerne tænker natur, miljø og klima som aldrig før. Derfor tror vi på, at folk i mindre og mindre grad vil smide affald og skod. Vi skal blive ved med at oplyse hinanden og hjælpe hinanden til at blive bedre til at passe på vores natur.

Affaldsindsamlingen finder sted i uge 15 i 2021.
Tjek affaldsindsamlingen.dk, hvis du ønsker at deltage i indsamlingen.